

Транскрипція

О. Вовк інтерв'ю з А. Юрченко

Дата запису: 02.06.22

Довжина запису: 39:27

Мова: українська

О = Ольга Вовк, А = Анна Юрченко

[00:00] О: Добрий день! Наша сьогодні, сьогоднішня відеозустріч відбувається в рамках наукового проекту «МІСТО І ВІЙНА», який реалізується за грантом Канадського інституту українських студій Альбертського університету. Я, координаторка цього проекту, Ольга Вовк, і рада вітати нашу сьогоднішню гостю – Анну Юрченко – наукову співробітницю відділу археології Дніпропетровського національного історичного музею імені Дмитра Івановича Яворницького. Анно, вітаю Вас!

[00:32] А: Доброго дня!

[00:34] О: Зараз наша країна потерпає внаслідок повномасштабної військової агресії і, зокрема від цього вторгнення під загрозою перебувають і об'єкти, наші об'єкти історико-культурної спадщини, у тому числі і музейні. Анно, розкажіть, будь ласка, а як для Вашого музею розпочалася ця війна?

[00:57] А: Ну, для нас вона почалася в 2014 році, як і для всієї країни, власне... Одним із перших у нас був створений структурний підрозділ Музей АТО, як тоді називались ці події, так, от. Серед співробітників, ну, власне, і завідувачем цього відділу був учасник АТО, тому, ми знали про війну, ми знали, що вона не закінчилася, от. Але, якщо я правильно розумію питання, то це про 24 лютого, як ми його зустріли. Так само як і всі інші. Буквально, тиждень перед тим завідувачу відділу археології дали завдання порахувати необхідність, ну, того матеріалу, який необхідний аби запакувати, там, основну колекцію, так. Ми почали вирішувати, ну, евакуюємо у випадку чого чи ні, хоча, ну, в думках гнали від себе ці, вірогідність таких подій, так. Якось так обговорювали, що у випадку війни чи варто взагалі кудись евакуювати, чи краще десь тут переховати і таке інше, от. Але, все одно, ну якось так, ну час є, ну давайте сходим подивимося експозицію, давайте ще подумаємо, давайте, ну а вдруг станеться, а ми не готові. А так, ми хоп – і готові, але сподівалися, що не станеться. 24 лютого всі прокинулися під вибухи, в Дніпрі обстрілювався

аеропорт, з усіх частин міста. Місто велике, місто на двох берегах Дніпра, тому ті, хто жили на правому березі, ті чули раніше, ті хто на лівому, я мешкаю на лівому березі, тому, я прокинулась від телефонного дзвінка колеги з правого берегу, от. Четверта ранку, нічого не зрозуміло, єдине, що, ну, я вже тоді для себе зрозуміла, що я через мости не поїду. Я не...ну. Але, буквально десь о 10-й ранку в музейний чат написала директорка, і сказала, що, ну, колеги з лівого берегу, ви сьогодні вдома. Колеги з правого берегу було прийшли на роботу, розгублені, зрозуміло що. Тут я маю зробити поправку, що я буду зараз говорити виключно свою точку зору, так, але наше профільне міністерство все ...[змарнувало]. Це може прозвучати грубо, але воно так і було. Ми не були готові, в нас не було ніяких інструкцій на такі випадки. Зрозуміло, що без якихось наказів, ми не можемо навіть за межі області вивозити колекцію, або ж, тим більше, ну, під час війни, так. І, зрозуміло, що, ну, я, директорка навряд чи би взяла на себе таку відповідальність. Але, ну, вже 25 лютого я приїхала на роботу, бо стало ну якось очевидно, що поки що це більш-менш для Дніпра безпечно. Експозиція відділу археології, да, археологічного залу, уже була майже повністю демонтована, ну, принаймні, основне те, що можна було прибирати, уже було прибрано. До всього іншого треба було добиратися. У нас, так само як і в Музеї археології в університеті Каразіна, у нас великі вітрини закриті суцільним склом, щоб його відкрити треба було трохи зусиль, але вже 25-го ми це доробляли, ми складали описи того, що в тих коробках запаковане. Така сама діяльність відбувалася в сусідніх залах, от. Зносили найцінніше до підвалів. Ну, у нас така біда, що у нас, в нашого провідного зберігача немає, ну, фондів у підвалах, так. Тому, ми просилися до інших, посувалися, от. Потім, ну десь в кінці лютого стала, ну, з'явилася можливість заховати піском кам'яну пластику, яка в нас знадвору. Наш музей може похвалитися найбільшою колекцією подібних пластиків. У нас їх нараховується більше ста одиниць. Частина в залі, але зовсім маленька. Основна частина – знадвору. З одного боку, це камінь, він простояв, ну основна частина – це половецькі баби, вони простояли 600-700 років. З іншого боку, ну, ми самі собі не пробачимо, якщо з ними щось станеться. Почали обкладати мішками з піском ці баби. Вони в нас високі, деяким довелося робити каркаси. Потім почали робити каркаси і для менших. При цьому зали закриті, і коли туди треба було потрапити ну з тих чи інших причин, ти заходиш в порожній, холодний зал і, розумієш, що, ну, ну, це надовго. Ми могли скільки завгодно вірити інформації з Офісу Президента, так, про те, що ось-ось і все, ось-ось і все, але минав, закінчився лютий, за ним березень, перегорнули квітень, і уже сьогодні 2-ге червня, і зрозуміло, що найближчим часом наші зали так і будуть порожні. Тому от так от. Від себе скажу, що ми зробили все можливе аби забезпечити і зовнішню експозицію ту,

яка помітна, і внутрішню, і взагалі державну частку музейного фонду, ну в тих умовах, в яких це можливо зараз.

[06:52] О: Дякую, і дійсно, зараз звичайно основне завдання – це зберегти, власне, ці фонди, цю спадщину нашу. Однак, я чула, що Ваш музей продовжує і просвітницьку роботу, і навіть у таких складних умовах і виставкову роботу. І, от, як Ви вважаєте, чи, могли б, по-перше, Ви про це розказати нам більше, і от як на Вашу думку, чи стався в Україні у зв'язку з цими подіями, власне, ну такий певний культурний поворот у розумінні, у ставленні до культурної спадщини?

[07:30] А: Ми продовжуємо діяльність. Ми зробили паузу. Це була вимушена пауза. Десь до кінця березня ми діяли як гуманітарний штаб у нас в адміністративній будівлі. Але, ну я ж кажу, події явно затягувалися, і, на якомусь етапі якийсь один із днів ми сиділи в штабі пили чай, зайшла заступниця директорки з наукової роботи і я їй кажу: «Валерія Сергіївна, нам треба серйозно поговорити. Давайте згадаємо, що ми у музеї». Інша колега каже: «Слухай, я теж сьогодні прокинулася із цією думкою». Але справедливості ради ця думка була не тільки, ну, це була не тільки наша думка. Буквально перед тим ми зустрілися з секретаркою музею, ну, з музейною секретаркою в вбиральні і вона каже: «Нам телефонували харків'яни, і вони питаються чи ми працюємо». Кажу: «Людмила, ми не працюємо». Вона каже: «Ну може хоча б якийсь зал?». Кажу: «Вибачте, жоден». Ну тобто, в постійну експозицію немає можливості, от, але це от наштовхнуло на думку про те, що люди питають, людям цікаво. І ми, ми згадали про таку форму роботи як музейні заняття. Ця форма дозволяє, ну, більшість із них в нас побудована на постійній експозиції, але за умови оцифрованої колекції, так, ми можемо говорити про те, що у нас є в залах, і ми колись вам їх покажем. Щодо, ну, зміни в ставленні. Одного разу, ну, для друга на фронті мені привезли до музею речі зі Львова. І, я в водія питаю, який привіз речі, кажу: «Я Вам що-небудь винна ну там за доставку і все інше?». Він каже: «Ні, ну це ми відвозили людей у Львів, звідти привезли те, що треба для Дніпра». Кажу: «Ну тоді давайте так, після перемоги я Вас чекаю в музеї». Він на мене так дивиться і от так щиро каже: «А знаєте, я у вас востаннє був в п'ятому класі. Я, напевне, прийду після перемоги, і якщо можна з дітьми». Кажу: «Звісно можна, і треба. Я Вас запам'ятала, Ви просто приходьте в відділ археології, я Вас без квитка проведу, бо, ну от, це буде найменше, що я можу Вам зробити». Вдруге, ну, ще, напевне, перед цим, я зрозуміла, що вся наша попередня робота була марна, коли 5-го, ні, не 5-го, 9-го березня до мене прийшов колега з іншого відділу і каже: «Подивись на фотографію, хлопці із ТрО питають чи нам потрібен цей

горщик». Ой, я просто обожаю цю історію, вона просто змінила, ну, змінила мою оцінку моєї діяльності за попередні роки, так. «Горщик потрібен?» – кажу: «Діма, це доба бронзи, звісно, потрібен». Ми їдемо по той горщик, нам дають різні координати, кажуть про різні зупинки, ну, бо, це все таки ще березень і ще не зрозуміло, місто укріплюється, мало хто приїде, люди різні бувають. На автобусній зупинці нас зустрічає цей чоловік з ТрО і дорогою він нам починає казати, що як тільки стане можливо, як тільки там розберем блокпост після перемоги, ви, будь ласка, відразу сюди їдьте, ви відразу досліджуйте той курган, щоб його не пограбували, бо місцеві вже про нього знають, але щоби ви були перші, це ж наша історія. І він такий, він так щиро каже: «Це наша історія». Я в нього питаю: «Слухайте, а Ви, наша історія, Ви давно були в музеї?» Він каже: «Мабуть, ніколи, але це ж історія». І я так зрозуміла, що, ну, напевне, що прекрасно, ну просто прекрасно, просто чудово, бо навіть якщо б він просто десь чув про музей і додумався подзвонити саме в музей, а не, наприклад, там в обласну раду чи ще там кудись, то тоді ми...ну, ми свій хліб їмо даремно. І ми забрали і горщик, і потім, в дорозі, вже з'ясували, що біля нього був і череп. І той череп, і вони вже зараз в нас на маленькій виставці. Бо наш музейний хаб переріс ще і в виставку. У нас діє археологічна виставка і зараз вітає настільки це можливо в трьох вітринах, але розповідаю про 10 тисяч, ну, історії заселення краю. І, ну, виставка теж користується популярністю, бо є запит. І, тим більше, є запит в гостей, ну в вимушених гостей міста.

[12:22] О: Дякую! От якраз я про це хотіла спитати, бо, дійсно, Дніпро став одним із тих міст, куди масово стали переїздити люди от з Харкова, та з інших міст, які зараз постійно потерпають від обстрілів, і, чи є запит з боку оцих вимушених наших переселенців на відвідування музею? І, як взагалі, на Вашу думку, чи оця нинішня військова агресія, чи сприяла вона підвищенню інтересу до культурної спадщини?

[12:57] А: Так, і запит, безумовно, є, і зріс запит. Причому, я от буквально зараз згадала випадок, коли я проводжу виставку і екскурсію родині, явно родині, чоловік, жінка та дитина. І вони в мене питають: «А як в Вас з етнічним складом населення, бо у нас в Маріуполі...?». Я на них дивлюся і, ну, ну у вас в Маріуполі багато греків, так, у вас там... Ну, у нас, тут, в Дніпрі, це потужна єврейська громада, німецька громада і це був той день, коли в мережі з'явилася інформація про те, що Маріупольського музею вже немає. І переді мною ці люди з Маріуполя, і я, розумію, що їм довелося пережити, і при цьому вони прийшли до музею. Ну от, це, напевне, красномовна, ну, такий випадок, красномовна ілюстрація. У людей є запит. Є запит, але його зараз дуже важко втілити. І є запит в тих людей, які пішли служити, так, причому от саме з

лютого. Бо, справедливості ради, у нас дуже довгий час була антимилітарна політика в державі. У нас професія військового перестала бути престижною, і навіть, ну, потрібною багато в чому, от. І є запит от саме на військову історію, звідки ми, хто ми, а Дніпро – це Запорізький край, так. Буквально за Дніпром починаються пороги, ну тобто, Запоріжжя воно, це ж не Запорізька область, так, а це регіон, він уже починається в Дніпрі. Багато запити на якісну історію козацтва, але тут трохи не, ну, не як, ну, її зараз немає кому висвітлити, бо два музейних козакознавців зараз знаходяться в лавах Збройних сил України. Але, менше з тим, ми, ну, ми готові і з цією темою працювати, якщо, ну, якщо є такий запит.

[15:15] О: Дякую! От Ви сказали, що, дійсно, з боку пересічних мешканців і учасників Збройних сил, Тероборони, так, і, дійсно, ми відчуваємо інтерес до нашої спадщини, до музею. Скажіть, будь ласка, а от що стосується, наприклад, громадських активістів або представників влади, от як Ви відчуваєте, як Ви бачите, чи змінилося їхнє ставлення? І зараз теж дуже дискусійне питання, яке дуже багато обговорюється, хто, власне, може і хто має право визначати, що нам робити з нашою спадщиною, як нам з нею працювати. От як Ви думаєте, чи оці суспільні групи, як вони мають чи повинні вони і як, яким чином вони мають брати участь у цьому процесі ?

[16:08] А: У нас в двадцятому році, здається, якщо не помиляюся, під час одного із музейних наукових форумів сталася дискусія з представниками однієї із таких громадських організацій, котрі себе іменують там якимось черговим козацтвом. І вони так, ну їх тоді розлютило, те, що засідання це секційне називалося «Козацький міф в історії України». Їх вкурвило слово «міф», вони не зрозуміли, що це не про наратив, що це не про якийсь наріжний камінь. Для них міф – це вигадка, легенда, це казка. І вони трясли перед нами тими своїми ковіньками, бо це старі чоловіки, так, і почали, кажуть: «Міф? То ми для вас міф?!» Ну, власне, те, в якому вигляді ви зараз перед нами стоїте – так, ви є міф, бо козаки не бігали і не громили музеї, як би це не звучало зараз смішно ті подібні конфлікти, от. Це щодо громадськості, так. Цікавість була і цікавість є, питання в тому, в яке русло ми її повернемо. Справедливості ради, тоді вдалося досягти компромісу, проте, що ну давайте ви спочатку послухаєте про що ми будемо говорити, а потім уже будете робити висновки. Вас же ніхто не виганяє з секційного засідання, сидіть собі, слухайте, але ну... От. Щодо місцевої влади більше, бо саме вони часто вимагають чогось від музеїв, намагаються диктувати свою політику. Дуже смішно було, коли десь там в середині березня у нас запитали, що ми запропонуємо до якоїсь там річниць утворення Дніпропетровської області. Ну, вибачте, у нас, у нас війна в країні, а оця

відписка про якісь протокольні заходи, ну ми, ми і так знаємо, що нам робити. Ми і так робимо все, що можемо, і дуже часто те, чого не можемо. Ми робимо, так. Ну дуже хочеться вірити, я, напевне, невивиправна оптимістка, дуже хочеться вірити, що профільне міністерство зробить висновки. Щодо збереження культурної спадщини, воно провалилося повністю. І, ну, власне, з того, що є в мережі так, це зрозуміло всім, хто хоч трошки в темі. Подивимось після перемоги, і, власне, ну, уже зараз дуже багато ініціативних груп, ініціативних проєктів щодо фіксації руйнувань, щодо обліку експонатів, щодо різних варіантів співпраці з різними громадськими інституціями. Наприклад, в Фонд Збереження культурної спадщини, чи якимось так він зараз називається, це практично єдина інституція, яка допомагає з пакувальним матеріалом музеям, які ще можна евакуювати із зони, яким явно щось загрожує, так, бо ну дуже хочеться вірити, що безпосередньо бойові дії до Дніпра не дійдуть, ракетні обстріли, ну якщо з акваторії Чорного моря, мова йде, влучають, що вже казати нам, але принаймні безпосередньо бойові дії нас уже оминули. Постукаю по столу. От, тому да, тому, от так от. І, ну, громадське суспільство також вже зробило свої висновки, лишилось їх тільки втілити в нормативній базі і діяти уже відповідно до отриманого досвіду. Давайте дивитися на всю цю ситуацію як на новий для усіх досвід. Бо навряд чи лишилися активні музейники і музейниці, які мають досвід Другої світової війни, так. Для нас всіх це новий досвід, від нас залежатиме, в що він виросте. Скоріше за все, будуть переглянуті повністю інструкції. Скоріше за все, буде переглянута політика щодо забезпечення фондів. Ну, і якщо нам вдасться оцей новий свіжий запах суспільства перетворити в сталий, так, в не спорадичний, а в сталий запит до культурних інституцій, ну значить це уже все недаремно.

[20:57] О: Дякую! Це дуже цікаво. Скажіть, будь ласка, а чи продовжуєте Ви зараз співпрацю з іноземними партнерами, або, можливо, із інституціями музейними в Україні, і як це відбувається?

[21:09] А: Так, ми продовжуємо співпрацю, наскільки це можливо. Буквально вчора на сторінці в Фейсбуці в нашої директорки з'явився допис подяки, здається, угорським колегам, якщо я не помиляюсь, у мене проблема з географією, але, дійсно, якимось закордонним колегам це точно. Одна наша співробітниця з дитиною евакуювалась до Німеччини, і вона там продовжує робити науку. Вона бере активну участь у різних форумах, у різних конференціях, от. Я знаю, що Польський археологічний музей, здається в Варшаві, чи десь таке, вони навіть, ну, офіційно проводять кампанію по збору коштів для археологів в країні, які пішли воювати, так. І, підтримка різноманітна, в тому числі, методологічна, в тому числі, фінансова, це дуже

важливо, вона також відчувається, і вона також є. Абсолютно, абсолютно на новий виток вийшли питання про кримські музеї, так. Буквально тижня два тому в мережі мелькнула інформація про те, що прокуратура Автономної Республіки Крим продовжує провадження щодо шкоди, нанесеної об'єктам матеріальної культурної спадщини, так. Очевидно, що це знову актуалізувалося і вийшло на новий щабель, бо тепер зрозуміло, що ми свого не віддамо. Чужого нам не треба, але свого ми не віддамо, от. І, я знаю, що колеги в Казахстані, ну, напевне, що ім'я Тетяни Крупи Вам відоме, так, вона, будучи в Казахстані очолює ініціативну групу фіксації втрати культурних об'єктів в Україні, і при чому, це міжнародна, це Global Heritage, і це от міжнародний проєкт, в якому задіяна Британія, в якому задіяний Казахстан, відповідно, і інші країни також. Тому так, тому така співпраця не припинилась, і знову таки, ну, не було би щастя, так лихо допомогло, так, і вийшло на новий рівень, бо стало зрозуміло, що і ми здатні боронити своє, але і допомога буде нам не зайвою.

[23:44] О: Так, дякую! От якщо ми уже торкнулися теми от співпраці з іншими країнами, з іншими державами, Ви вже трошки і з представниками інших націй, народів, так? Ви вже трошки сказали, так, і про певні національні меншини у Дніпрі, так, у тому ж Маріуполі, Ви згадали. А, от, як на Вашу думку, в чому полягає взагалі специфіка історико-культурної спадщини Дніпра саме – як великого міста? І яке місце в ній посідає українська національна культура і культурна спадщина інших національних меншин, ну, власне, національних меншин, власне, які мешкають от у цьому місті?

[24:32] А: Ну, по-перше, відразу треба сказати, що українці завжди тут становили більшість, так, і українська культура була, ну, вагомішою. Ну, це трохи неправильно буде говорити, так, але її просто більше за інші культури. Проте, крім єврейської громади, в Дніпрі дуже потужна німецька громада, в тому числі, німці-меноніти, так. Я, ну, уже відразу подумками полетіла в нашу третю залу, де, ну, ці, така ціла вітрина, вітринний комплекс був присвячений саме німцям-менонітам в Дніпрі. В нас, ну, в залах були, і я сподіваюсь, що дуже скоро повернуться експонати, там, присвячені євреям, присвячені грекам, німцям, і навіть росіянам, бо це також частина нашої історії, вони також тут були, і ну вони також тут є і будуть, і це також наша історія, так. Це історія цього краю, без цього нікуди не подітися, і від цього ну ніяк, ну, ніяк не відійти, бо тоді вона куцою історією. Щодо...ну, місць, щодо ну розстановки сил, так, то про це дуже важко говорити, але це має бути.

[26:09] О: Дякую! І тут якраз ми підходимо до ще одного питання, яке дуже гостро зараз дискутується у суспільстві стосовно того, що ж нам треба робити з

російською культурною спадщиною, так, з радянською спадщиною. І чи розробляються взагалі от зараз в музеї якісь плани стосовно того, от як буде вибудовуватися експозиція після нашої перемоги?

[26:37] А: Власне, плани вибудовувались іще задовго до 24 лютого. Я прийшла до цього музею працювати в дев'ятнадцятому році і на той момент уже був розібраний зал, присвячений Другій світовій війні. І, протягом усього всього часу, ну, ледь не до бійок доходить дискусія за те, ну, про що ми маємо в тій залі говорити. Очевидно, що треба говорити. Очевидно, що це, ну, переламні моменти. Так само як будівництво Дніпрогесу, яке в принципі змінило степовий ландшафт і дало нам купу археологічних відкриттів, і індустріалізація, і багато чого іншого. Але як про то говорити, у нас іще таке, ну, такий, ну, наріжний камінь, так, у нас в залі, присвяченому козацтву висіло два великих гобелени, присвячені Переяславській раді. Вона була? Була. В радянський час про неї говорили з ракурсу возз'єднання, і гобелени були створені в той час, і вони і створені в душі, ну, навіть більше того, вони створені в душі, ну, підкорення Гетьманщини Росією, так, бо там і чолом б'ють і таке все інше. І ці гобелени викликали дуже багато запитань ще до 24 лютого і про них також говорили. Були різні версії. Ну, їх зберігати виставленими набагато простіше, ніж просто змотати і прибрати до фондів. Ну така специфіка матеріалу з якого вони створені. Обіграти їх в екскурсійній діяльності інакше, ніж те, що на них є, дуже складно. Ну хіба що, можна просто робити поправку про те, що от так от казали раніше, а ми вам зараз кажемо інакше, так. Вони, вони явно привертають увагу. Передати їх в який-небудь новостворений музей пропаганди, ну, цілком можливий варіант, так. І так само про все інше, але, ну, але від того наша розповідь стане куцою, бо просто так взяти і викинути усю історію після 1654 року, так, здається, і до 91-го, ну, шановні, ми викинемо 300 з гаком років. Взяти і відкинути просто радянський період теж неможливо, бо там і Українська революція, там і індустріалізація, і там знову таки Дніпрогес, який змінив наше уявлення про минуле, бо працювала археологічна експедиція дуже вагома, і змінив ландшафти і таке все інше. Ну це, ну, це також неможливо. Але, очевидно, що навіть на прикладі нашого музею це треба буде переглядати і, ну, з пластирем відірвати те, що було створено в експозиціях і створити заново. Бо змінити точково буде неможливо, от. Це треба буде переглядати, переглядати повністю, як би нам не шкода було того, що було, так. Ну, бо це експозиція цього музею, в котрому я зараз працюю, потребує вона була створена професійними художниками. Вона була створена професійними дизайнерами, в неї було вкладено дуже багато зусиль і в музеї ще працюють люди, які знають як вона створювалась і вкладали в неї свою душу і жили з

цією експозицією, ну, більше 50-ти років, які вона створена, так. Але, ну, 24 лютого показало очевидність необхідності змін, і в тому числі докорінних. І про це ще будуть наукові дискусії, тому, коли ми створили нашу маленьку виставку, у нас запитали: «Як довго вона буде працювати?». І ми чесно сказали, що до перемоги точно буде працювати, але після перемоги не розраховуйте на те, що ми відразу відкриємо нашу постійну експозицію, бо вона вимагатиме змін. Ну, ну як мінімум ми самі для себе знали, що у нас там є певні огріхи, так, бо навіть археологічна наука за ці там навіть 50 років зробила величезний крок вперед, і тоді вона створювалася експозиція на тому, що було, а фонди поповнилися в значній мірі, так. І нам хочеться показати свіжі експонати, в тому числі знайдені нами, так. І, очевидно, що ну раз ми вже стару розібрали, то будемо створювати нову, а не відновлювати ту. І це те, що стосується археології. Там немає таких контроверсійних моментів, бо як була доба бронзи, заліза, і слов'янська археологія, так вона і лишається, так. А от, ну, і напевно, що так багато питань не виникне щодо залу козацтва. А от далі, ну, це будуть, ну, науковці не лаються, так, але це будуть наукові дискусії аж до захриплості. І я в цьому впевнена, і цього ми не уникнемо ніяк.

[32:36] О: Дякую!

[32:36] А: Оце треба було зробити. Ну, власне, бо це треба було зробити 30 років тому. Але раз ми вже запізнилися, то будемо, ну, будемо наверстувати упущене. Бо, ну, сучасна історія, події свідками і учасниками яких ми є, вони нам диктують своє.

[32:58] О: Так, дійсно, ми справді є свідками і учасниками грандіозних, я вражаю, подій і, напевно, це, дійсно, визначальний час для нашої країни зараз ми переживаємо. І, дійсно, дуже важливо зараз фіксувати пам'ять про ці всі події і збирати ці артефакти, збирати ці джерела. А як зараз поповнюються музейні фонди в наш час?

[33:27] А: Ну, з моменту 24 лютого перші експонати, котрі до нас потрапили, це був той горщик і череп, от. А потім, ну, не сказати, що це лавин, але у війську дуже багато колишніх музейних співробітників і нинішніх музейних співробітників, і вони прекрасно розуміють, що в них в руках експонати, так. І нам приносять, ну через цих колег, нам передають і стріляні тубуси з гранатометів, і розірвані снаряди, в тому числі ті, які заборонені Женевськими і всіма іншими конвенціями, так. Але які очевидно використовують проти нас, вони в нас також є. Був ну от перед Ніччю в музеї (перед Днем музеїв, Ніч музеїв), ми оголосили акцію для містян, що можете принести нам експонати цінні для вашої родини, які демонструють історію міста і так далі і тому

подібне. І бібліотека нам принесла величезний ну, напевне, штандарт , ну, червоне знамено, ну я, я не знаю як називається ця техніка, ну воно оксамитове і на ньому золотом, ну, напевне, надрукований Ленін, там якісь цитати і все інше. І вони кажуть: «Ми його зняли – зняли, викинути рука не піднялась, бо це як мінімум матеріал дорогий». Але як ну отой чемодан без ручки: і нести незручно, і викинути шкода. І от це знамено стало прекрасним тлом для отих касетних снарядів, так, розірваних бомб, мін і тому подібного, які летять на нас зараз. І це був, як на мене, шикарний експозиційний ну такий «фінт ушами» від заступниці директора з наукової роботи от саме на це знамено, щоб видно було отой профіль Леніна, саме на нього викласти ці снаряди, щоби було зрозуміло, що ну от не розірвавши зв'язки з тим минулим, ми накликали на себе, ну, накликали на себе те, що маємо зараз. Крім того, ми активно поповнюємо колекцію всяким мерчем, який зараз з'являється, так. Плюс в нас завдяки тому, що гуманітарний штаб, ми дружимо з деякими гуманітарними фондами, так. У нас є такі цікаві речі як наприклад лялька з синім хрестом. Валерія Сергіївна казала, що оцей синій хрест – це маркер якогось там, ну, якоїсь організації системи милосердя, які діяли під час Першої, Другої світової війни, і, виявляється, вони діють в країнах Заходу. Вони діють і далі. І за часту, що з ними роблять ляльки, це активні організації, про діяльність яких ми й не задумувалися, але оця діяльність нам показує тяглість історії про те, що в принципі ті, хто благодійністю тоді займалися, вони нею й зараз займаються, так. І це дуже показово, і це уже експонати, так. Я думаю, що найближчі після перемоги фондово-закупівельні комісії будуть тривати годинами, днями. Ну, добу, місяць, два ми будемо просто приймати, приймати, приймати експонати, ну, поповнювати державну частку музейного фонду. Бо, в принципі, так, в принципі ми є свідками тих подій, які уже мають бути в музейних стінах.

[37:31] О: Я Вам дуже дякую, Анно, за дуже цікаву бесіду, за Вашу цікаву розповідь і за звитяжну працю і Вашу, і Ваших колег. Тому що це, дійсно, дуже важливо зараз, незважаючи на те, що говорять, так, коли говорять гармати, то музи мовчать. Але, дійсно, ми розуміємо, як згадаємо Черчилля, якщо ми не маємо культури, то, власне, що ж ми воюємо. Я...

[37:57] А: Ну там...

[37:58] О: Так.

[37:59] А: Там є, ну, версія про те, що він цього не казав, але, ну, наприклад, вчора ми робили захід до Дня захисту дітей, і ну 4 години це був не безперервний такий марафон. А перед тим подібним марафоном були заходи до Дня музеїв, і люди йшли. Люди питають, що ще подивитися, і, ну, я вважаю, ну

це без пафосу, це може звучати як завгодно пафосно, але це без пафосу, я вважаю, що це наш внесок в перемогу. Якщо ми не втратимо оцей запит і втілимо його в освічене громадське суспільство, то тоді нам не треба буде більше слухати гармати. Ну, бо ми знатимемо, ми за своє, і своє нікому не віддамо. І наші сусіди знатимуть, що ми їм цього не віддамо, бо ми знаємо, що це наше, і все буде Україна.

[39:02] О: Абсолютно! І я абсолютно впевнена, що ми ще зустрінемося і в музеях, і в Вашому музеї Дніпра, і в наших музеях, в нашому музеї Харкова, і в мирних наших українських містах: і в Харкові, і в Дніпрі, і в всіх-всіх інших, які будуть звільнені. І перемога, звичайно, буде за нами. Дякую Вам дуже. Всіляких Вам благ.

[39:22] А: Я теж дякую. До зустрічі.